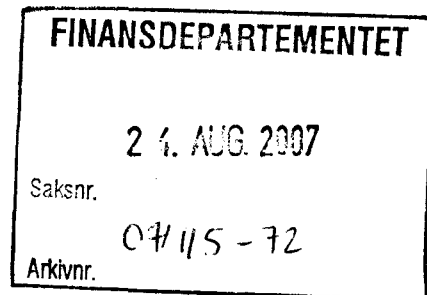

Finansdepartementet
Postboks 8008 Dep
0030 OSLO

Vår referanse: 200700957-3
Arkivkode: 112
Saksbehandler: Ole Jørgen Grann
Deres referanse: 05/4721 Ø KnT
Dato: 15.08.2007

Høringsvar - Utkast til Norges strategi for bærekraftig utvikling

Det vises til brev fra Finansdepartementet datert 5. juni 2007 med invitasjon til å uttale seg om utkast til Norges strategi for bærekraftig utvikling. KS har tidligere levert innspill til dugnad for bærekraftig utvikling (internetthøring) datert 24. mai 2006. Videre deltok KS under høringen knyttet til en kvalifisert vurdering (peer review) utført av den svensk-ugandiske gruppen. KS leverte i den forbindelse et skriftlig innspill datert 18. januar 2007.

Bred medvirkning og statelig oppfølging

KS oppfatter den nye strategien som et langt mer analytisk og deskriptiv enn de forutgående dokumenter. Slik sett vil strategien være et viktig bidrag til økt forståelsen for å arbeide for en bærekraftig utvikling. Positivt er det også at dokumentet ikke ensidig rettes mot regjeringens eget arbeid, men også henvender seg til kommuner, organisasjoner, næringslivet og andre deler av samfunnet. Samtidig må det understrekes at dokumentets overordnede makroperspektiv og globale orientering gjør at retningen for arbeidet og kommunesektorens rolle i liten grad blir klargjort. Det vil derfor være ønskelig at strategien får fram tydeligere sammenheng mellom strategien og tiltaksrettet handling knyttet opp mot offentlige beslutningsprosesser herunder lokal forvaltning.

Et sentralt formål med bærekraftsstrategien er at den skal bidra til bedre koordinering og en mer effektiv politikk for bærekraftig utvikling. KS ser positivt på at strategien legger opp til at den blir fulgt opp i det enkelte departement. Siden regjeringen har valgt ikke å utarbeide en handlingsplan for oppfølging av strategien, forventer KS at det i statsbudsjettet for 2008 tydelig går fram hva det enkelte departements oppfølging av strategien skal være/innebærer med klare henvisninger til den nasjonale strategien. Erfaringer basert på tidligere års statsbudsjett er at koblingene mellom bærekraftsstrategien og det enkelte sektorbudsjett (St. m. 1) har vært tilnærmet fraværende.

Videre vil det også være behov for å få fram hvordan Regjeringen bedre kan samordne virkemiddelbruken slik at konsekvensene av de ulike sektorenes aktiviteter blir vurdert i en sammenheng. I dag kan virkemidler og tiltak iverksatt i en sektor bidra til å undergrave positive tiltak i en annen sektor. Dette må i større grad tas rede på slik at utilsiktede konsekvenser som hindrer en bærekraftig utvikling unngås.

Lokalforvaltningens rolle

Arealpolitikk

KS ser positivt på at regjeringen vil gjøre plan- og bygningsloven til et sterkere verktøy for kommunene i den lokale arealpolitikken. KS er kjent med at det på flere hold arbeides med å bedre arealstatistikken for å få bedre oversikt over arealendringer. I den sammenheng vil KS peke på at et av temaene i programmet Livskraftige kommuner er *Viktige arealpolitiske hensyn*. KS er åpen for å vurdere en forsterket innsats på dette temaet etter modell av tilleggsavtalen om Grønne energikommuner.

Enova

KS er fornøyd med at regjeringen gjennom videre satsing på Enova og Energifondet styrker utviklingen av miljøvennlig energi, og at det nå er opprettet et nytt fond. KS vil peke på at dette fondet må bygges ut for å sikre solid avkastning. KS synes det er positivt at kommuner i forlengelsen av energiplanleggingen nå også kan søke om midler til investeringer. KS vil påpeke et særlig behov for å tilpasse regelverket slik at kommunesektoren gis mulighet til å søke om støtte til grunnlagsinvesteringer til infrastruktur (for eksempel rørnett, varmesentral osv) som kan sikre at miljøvennlige og energieffektive tiltak blir iverksatt. Dette vil være viktige bidrag til at Regjeringens ambisjoner i klima- og energipolitikken blir oppnådd.

Kommuneøkonomi

KS ser positivt på at regjeringen gjennom statsbudsjettet har gitt kommuneøkonomien et løft, men vil peke på at det som følge av svak kommuneøkonomi de siste 10 årene er et betydelig vedlikeholdsetterslep i kommunesektoren på minst 40 milliarder kroner for å komme i balanse.

Livskraftige kommuner

KS ser positivt på at regjeringen har inngått samarbeidsavtale med KS om å utvikle læringsnettverk for mer livskraftige kommuner. Per i dag har 130 kommuner gjort politisk vedtak om å delta i programmet Livskraftige kommuner, og det forventes at ytterligere 30 kommuner kommer til i løpet av høsten.

Grønne energikommuner

Som en tilleggsavtale til Livskraftige kommuner er Grønne energikommuner nå etablert, med 22 deltakende kommuner. Målet med Grønne energikommuner er å få kommunene til å satse på energieffektivisering, fornybar energi, som bioenergi, og å få ned klimagassutslippene i sine kommuner. Erfaringene vil bli formidlet videre til kommunesektoren.

Lokale indikatorer

I forbindelse med utvikling av et nasjonalt indikatorsett for BU ga KS en høringsuttalelse til Finansdepartementet datert 23. juni 2005 som vi mener fortsatt har relevans i det pågående arbeidet med å videreutvikle indikatorsettet. I høringsuttalelsen pekte KS på en del forhold ved utvalgets strategi og kriterier for valg av indikatorer som vi mener fortsatt har relevans i revisjonsarbeidet.

I ekspertutvalgets rapport (2005) for utvikling av bærekraftsindikatorer ble åtte kjennetegn lagt til grunn for en god indikator. I kjennetegn 6 heter det: Gitt at deler av den praktiske politikken skal implementeres på lokalt nivå, er det en fordel om indikatorsettet i størst

mulig grad har relevans, jf. notat datert 5. juni 2007 Oppdatering av indikatorsettet for bærekraftig utvikling.

KS er positive til at utviklingen av lokale indikatorer for en bærekraftig utvikling kan bli sett i sammenheng med de nasjonale miljømålene og de nasjonale indikatorene for en bærekraftig utvikling, og er i den sammenheng åpen for å vurdere en form for felles system, der lokale og nasjonale myndigheter kan utveksle informasjon og erfaringer om de respektive forvaltningsnivåers resultater for en bærekraftig utvikling.

Hensikten med de lokale indikatorene for miljø og samfunnsutvikling er å gi kommunens politiske og administrative ledelse et helhetsgrep om utviklingen av sin kommune. Indikatorrapportene skal belyse viktige lokale saker og ha fokus på resultater og effekter snarere enn prosesser og prestasjoner. Det er avgjørende med systematikk i datafangsten og i rapportpresentasjonen. Rapportenes innhold må kunne endres avhengig av hvem som bestiller rapporten, noe som krever fleksibilitet. Kjernen i et felles system for indikatorer på tvers av forvaltningsgrensene er knyttet til innhenting og systematisering av data med mulighet for alle berørte parter til å bestille og hente ut indikatorrapporter ut fra sine egne behov. KS inngår gjerne i et samarbeid med Finansdepartementet og Miljøvern-departementet og eventuelt andre for å utvikle og utprøve et system basert på service og sjenerøsitet overfor hverandres interesser og prioriteringer.

Innkjøp

I Regjeringens handlingsplan 2007 – 2010 Miljø- og samfunnsansvar i offentlige anskaffelser omtales KS og kommunesektoren som viktige samarbeidsparter for å sikre bedre rutiner og økt kompetanse som grunnlag for å ta miljøhensyn og unngå unødig ressursbruk ved innkjøp. KS er opptatt av at kommunene ved innkjøp, energibruk, transport og avfallshåndtering osv. påvirker miljøet som forbruker, produsent, byggherre og eiendomsforvalter. Mange kommuner har gått foran for å integrere miljø- og samfunnsansvar i sine innkjøp og om lag en tredjedel har Miljøfyrtårnsertifiserte virksomheter. KS er derfor svært positive til at regjeringen er opptatt av at miljø- og samfunnsansvar skal vektlegges og forsterkes i samarbeid med kommuner og fylkeskommuner.

KS vil være pådriver for at kommunesektoren herunder kommunale virksomheter etablerer rutiner og opparbeider kompetanse som grunnlag for å ta miljøhensyn ved innkjøp. KS vil i dialog med staten bl.a. gjennom konsultasjonsordningen se på hvordan kommunesektoren kan stimuleres til å stille de samme miljøkravene som staten i sine innkjøp. Videreutvikling av kompetansetiltak, veiledning og læringsnettverk bl.a. gjennom Livskraftige kommuner og Grønne energikommuner vil være viktige virkemidler i arbeidet.

Produksjon og forbruk av økologisk mat

Landbruks- og matdepartementet og Kommunal- og Regionaldepartementet vil i løpet av 2007 starte opp et toårig samarbeidsprosjekt "Økoløft i kommuner" hvor utvalgte kommuner skal gå foran i utvikling av lokal produksjon og forbruk av økologisk mat. Kunnskap og erfaringer fra pilotkommunene om forholdet mellom økologisk produksjon og forbruk av lokal produsert mat skal formidles og danne inspirasjon for landets øvrige kommuner. KS vil vektlegge at staten samordner virkemiddelbruken og utarbeider en opptrappingsplan som sikrer at flere kommuner enn foregangskommunene kan komme i gang med å utvikle økobasert produksjon og forbruk etter at prosjektperioden er over.

Kommuner og fylker som initiativtagere til samarbeidsprosjekter

KS vil oppfordre regjeringen til i enda større grad å søke et direkte samarbeid med kommunesektoren, blant annet innenfor rammen av partnerskapsavtaler, for å støtte opp om kommuner og fylkeskommuner som vil være offensiv aktører for å realisere en bærekraftig utvikling.

Mer om enkelte temaområder i strategien

Internasjonalt samarbeid for en bærekraftig utvikling og bekjempelse av fattigdom

KS' og kommunenes innsats i internasjonalt utviklingsarbeid vil bidra til bedre effekt av bistand på mange områder, og bidra til en bærekraftig utvikling.

Gjennom samarbeid med Utenriksdepartementet og Norad har KS og kommunesektoren støttet opp under Norges politiske og økonomiske interesser i Kaukasus, Russland og Balkan. Gjennom prosjektarbeid i Afrika og Asia har KS og medlemmene også støtte opp under Norges politikk overfor utviklingsland.

Kommunesektorens verdensorganisasjon United Cities and Local Governments (UCLG), der KS er medlem vedtok under sitt verdensmøte i Beijing (2005) en tusenårserklæring for lokalforvaltningen. Erklæringen retter bl.a. søkelyset mot det uunnværlige behovet for handling på lokalt nivå med sikte på å nå de åtte målene innen 2015. Flere norske kommuner har gitt sin tilslutning til erklæringen, men det er fortsatt et uutnyttet potensial i å få norsk lokalforvaltning knyttet opp i partnerskap med lokalforvaltninger i sør. KS mener derfor Regjeringen i sin strategi for bærekraftig utvikling må ha et tydeligere fokus på kommunesektorens som aktør i gjennomføring av norsk utviklingsarbeidet med vekt på godt styresett, likestilling og miljø.

Klima og energi

Global oppvarming som følge av menneskeskapte klimautslipp er en av de største utfordringene verdenssamfunnet står overfor. Vi vil oppleve store klimaendringer de neste 20-30 årene som følge av tidligere utslipp og klimagassenes lange oppholdstid i atmosfæren.

Mange av problemene og løsningene som klimautfordringene gir, har sine røtter i lokale aktiviteter. Det anslås at om lag 15- 20 prosent av de nasjonale klimagassutslippene er knyttet til kommunale virkemidler og tiltak. Om lag 50 kommuner har allerede utarbeidet egne klimaplaner og gjennomført utslippsreducerende tiltak.

Kommuner og fylkeskommuner har store muligheter til å redusere utslipp av klimagasser fra egne virksomheter, som eier av energi- og avfallsselskaper og som utviklere av livskraftige lokalsamfunn. Klimautfordringene berører ansvarsområder som energiforbruk, innkjøp, transport, arealforbruk, bygg og planlegging, vann- og avfallshåndtering, skog og jordbruk.

Kommunesektoren må også være forberedt på å møte konsekvensene av pågående klimaendringer. Endrete værforhold vil føre til flom, oversvømmelser, skred og orkaner. Det krever planer, beredskap og en operativ organisasjon til å møte dette.

KS forventer derfor at Regjeringen inngår mer forpliktende partnerskap med kommunesektoren, overfører nye oppgaver og tilbyr flere og sterkere juridiske og økonomiske

virkemidler som bidrar til fortgang i utvikling av kommunesektoren som klima- og energipolitisk aktør. Videre ser KS behov for at staten koordinerer sin innsats og tilfører nødvendige ressurser til å sikre ny kunnskap, også på regionalt og lokalt nivå om hvilke klimamessige endringer Norge kan stå overfor de neste 50 årene og slik forebygge og motvirke konsekvensene av endrete værforhold.

Biologisk mangfold

KS vil peke på at tap av biologisk mangfold og forringelse av økosystemene er et område som, uavhengig av klimaendringene vil bli, svært krevende å håndtere i fremtiden.

Arealbruken er den største trusselen mot biomangfold i Norge. Mange arter i vår natur er truet av at naturen er sterkt nedbygget og fragmentert. Det er et betydelig behov for å redusere nedbyggingen gjennom å redusere transportbehovet, arealbehovene til bebyggelse og infrastruktur, samt energibruken.

KS oppfatter det som svært positivt at regjeringen opprettholder målet om stans i tapet av biomangfold innen 2010. Dette vil kreve sterkt koordinert og konkretisert innsats på ulike forvaltningsnivå.

Det er også positivt at regjeringen vil intensivere innsatsen mot fremmede arter og styrke forvaltningen og skjøtselen av vernede områder med truede arter. Det skal imidlertid påpekes at det er arealforvaltningen utenfor verneområdene som forårsaker mesteparten av biomangfoldtapet.

Kartlegging og overvåking:

KS vil videre peke på at den viktigste forutsetningen for å kunne stanse tapet av biomangfold er å vite hvor det er og hva det består av. Uten slik kunnskap kan det ikke utvises hensyn ved arealplanleggingen. Det er derfor av stor betydning at regjeringen vil forsterke innsatsen på kartlegging, overvåking og statusrapporteringen for arter og naturtyper. Om tapet av biomangfold skal stanses innen 2010 haster det med å få på plass et bedre faktagrunnlag.

Styrke vernearbeidet

I ei tid med sterkt press på arealene, er det vesentlig at de mest sårbare arealene vernes. Dette gjelder særlig i skog, og KS vil peke på at de biologisk mest verdifulle arealene må vernes. KS vil imidlertid påpeke at vern må sees i sammenheng med skjøtsel og fortsatt bruk av områder der dette ikke fortrenger verneformålet.

Tiltak for truede arter og økt fokus på leveområder

KS ser nødvendigheten i at regjeringen vil sette i gang tiltak for truede arter, og at dette ses i sammenheng med leveområder. Hovedtrusselen mot artene er tap av leveområder. Det er stort behov for å utarbeide handlingsplaner for de mest truede artene.

Jordbruk og kulturlandskap

KS vil peke på at det ikke nødvendigvis er en sammenheng mellom det å ta vare på jordbruksarealer og det å ta vare på biomangfoldet. Det beste virkemidlet for å opprettholde mangfoldet i kulturlandskapet er riktig drift. Tilskuddsformene må derfor utvikles mot riktig skjøtsel som fremmer et høyt biologisk mangfold.

Fremmede arter

KS er enig i at innsatsen mot fremmede arter må prioriteres høyt, men savner virkemidler/tiltak på dette området.

Vannforvaltning

EUs rammedirektiv for vann legger til rette for en mer helhetlig og økosystembasert tilnærming for norsk vannforvaltning. KS vil peke på at det må avsettes større ressurser til også å sikre det biologiske mangfoldet i dette arbeidet for å sikre at en helhetlig forvaltning av vassdragene blir realisert.

May-Britt Nordli
Direktør

Ole Jørgen Grann
Rådgiver